

Давид (Перовић)

*Осми теолошки дијалог Мешовиће комисије
Православних Цркава и Светске алијансе реформских цркава
на тему – Светости Цркве
(Манастир Бранковану, Румунија 3/10 септембар, 2003. године)*

Коментари учесника из Српске Цркве

СВЕТОСТ ЦРКВЕ – СВЕТОСТ ПРОЈАВЉИВАНА У ЦРКВИ И КРОЗ ЦРКВУ –

*Господе, Дому Твоме доликује светиња
док трају дани (Псалам 93/ 92 5).*

Бог Отац је Свети као вечно ипостасно монархијско Начело, па је као такав показатељ светости Сина и Духа. Бог Син и Бог Свети Дух су опет, од вечности, подједнако свети са (σύν) Богом Оцем.

*Један је Свети, Један Господ, Исус Христос са Светим Духом, у славу
Бога Оца. Амин.* Такво је црквено доксолошко и евхаристијско исповедање светости.

Нема друге светости верних у Цркви пре њиховог светотајинског освећења. Зато се светост не може и не сме поистоветити са подвижничтвом, него са мером личног односа и сједињености са Христом и са ближњима, аналогно свачијој вери, нади и љубави.

Дух је Свети и Онај Који освећује, а Њега нико не освећује.

Светост је у вези са личносном категоријом–лично су Свети, Отац са Сином Господом Исусом Христом и са Светим Духом.

Светост је у вези са природом или суштином Божијом – она је оно заједничко, а не различито трима божанским Ипостасима. Својства божанских Ипостаси или Личности пак јесу нерођеност, рођеност и исхођење.

Божанска светост спада у категорију божанских ипостасних нестворених енергија. Света Тројица пројављује Своју вечну светост као Своју вечну славу, и у њој заједничаре и анђели, и људи и твар. У вези са божанским ипостасних енергијама пак, ми смо принуђени да користимо префикс *над* и да говоримо: божанско *над-знање*, *над-доброта*, *над-моћ*, *над-светлост*, јер сами Бог превазилази сами наш говор о Њему. Наша вера да се божанске ипостасне енергије распростиру преко целокупне творевине и да је прожимају, односно вера да логоси твари или словеса стоје у складу са евхаристијском циљевитошћу, никада се не односи на енергије или логосе узето изоловано и по себи, већ увек у вези са самом њом, евхаристијском циљевитошћу. Исто тако се и наша вера у Свету Тројицу увек и најпре тиче Ипостаси или Личности, па затим са њима у вези и њихових енергија и воље. Појам личности у сотириологији је незаобилазан! Откривење о спасењу се пројављује и остварује у пневматизованом Христу (2Кор 4 6). Ако не постоји ништа више и ништа даље од личности са којом бисмо ми општили *од личности ка личности*, онда не бисмо могли говорити о *не-личности* или *над-личности*, ма колико нашем апофатичком богословљу доликовао драгоцени префикс *не* и *ипер*. И у историји и у есхатологији личност је иста примарна категорија, па се зато не може говорити о личности у историји а о над-личности у есхатологији.

Док је апофатизам у односу на божанску суштину и божанске енергије такав да можемо говорити о *надсушћастивеном*, *надбожанственом*, *наддобротом* или *надсветлом*, дотле никада не можемо ићи даље или с оне стране Ипостаси Свете Тројице па говорити о *над-ипостаси* или *над-личности*. Самим тим не можемо говорити *над-Отац*, или *над-Син* или *над-Дух Свети*. Божанске Личности нам се откривају преко својих Имена и Њихово *бићнословље* (онтологија) је позитивно. Тако овде у вези са онтологијом личности катафатика или информатика, а не апофатика, игра кључну улогу. И опет, само богословље постаје замисливо и могуће и аутентично у нашем молитвеном и светотајинском искуству.

Светост спада у заједничарску категорију – Свети су личносно и заједно и перихоретички Отац и Син и Свети Дух.

Светост спада у црквену категорију – Црква је Света – као тотални пневматизовани Христос: Глава и Тело (Totus Christus: Caput et Corpus). Христос је заволео Цркву дотле да је себе предао за њу да је освети, да је очисти крштењем у води речју и да је стави преда се, славну Цркву, која нема мрље ни боре, или што томе слично, него да буде света и непорочна (Еф 5 25–27).

Светост спада у епиклезичку категорију – Дух Свети Који почива на Христу и Који је са Христом (али тако да се лично не оваплоћује и тако да нема своју другу, посебну икономију спасења), непрестано се призива да васкрелог и прослављеног Христа враћа у историју, односно да силази на творевину да би је освећивао и охристовљивао.

Светост спада у категорију причасности – Тело и Крв Господа Исуса Христа су пресвети Дарови, и изван њих, тих светих евхаристијских Дарова се на земљи не може наћи ништа светије, ма колико неко трагао за нечим светијим од њих самих.

Светиња и свето се не може ни појмити ни искусити без Светиње и истинске Скинине, коју је поставио Господ Свештенослужитељ, а не човек (Јев 8 2).

Хришћанско искуство онтологије или битиословија јесте христолошко-светотајинско; и опет, хришћанско битиословије (онтологија) је незамисливо без личносног христолошко-светотајинског реализма. Зато сваког оног који хришћане нетрезвено одбија од Причешћа треба сматрати виновником схоластике и атеизма.

Као што је услов за светост и светитељство подвиг личносног заједницења у благодати или Помазању (1Јн 2 20, 27), тако је подвиг верности речима и заповестима Јеванђеља услов за богољубље и богопознање у Духу Истине (Јн 16 13). *И онај који држи зајовести Његове у њему пребива, и Он у њему. И по томе знамо да Он пребива у нама, по Духу Којега нам је дао. А ми нисмо по њему него по Духу, пошто Дух Божији живи у нама. А ко пак нема Духа Христовог, он није Његов* (1Јн 3 24; 4 13; Рим 8 9. 1Кор 3 16; 6 19; 2Кор 6 16; 3. Књига Мојсијева 26 12). *Као што је Он, и ми смо у овоме свету. Имамо као дечица родитељску зајовести да останемо у Њему да када се јави имамо слободу, и да се не поистинимо пред Њим о Доласку Његовом* (1Јн 4 17; 2 28).

Светост спада у есхатолошку категорију – Прослављени и Васкрсли и евхаристијски Христос борави са нама до скончања света – Он Који нас заједно са Светим Духом још сада и овде уводи у свете станове Оца Свога Небескога.

Светост је једино ново под сунцем – Христос је Ново Сунце Правде, Сунце и Нове Земље и Новога Неба; Христос Цар Славе, исти јуче и данас и у векове и на сву вечност – *аудиос* (αἰδιος).

Ми смо свети по причасности – литургијски Сабор причесника који се никада не разилази већ остаје сједињен са Христом у Духу Светом.

Светост спада у релациону категорију – ми богоопштиме са пневматизованим Христом, освећујемо се и постајемо свети *ката метехкис*.

Благодат не угрожава твар када је дотиче и прожима, него је освештава и преображава у нову. Она дакле чува њену неповредивост. У тајни оваплоћења божанскога Логоса Христово тело је, иако обожено, остало истинито, човечанско тело. Исто то важи и за свете мошти.

Благодат Божија делује у нама као квасац у тесту са циљем да нас евхаристијски обликује и да нас учини евхаристијским бићима која се непрестано приносе Богу Оцу освећиване душе и тела, како бисмо могли рећи да ми више не живимо себи, већ да Христос са Оцем и Духом живи у нама; и даље, да бисмо у Духу постали духовни, бескрајни и вечни. Отуда иначе потиче усвајање чињенице да смо као чланови Тела Христовог сви заједно једносуштни по благодати, затим, да су све харизме, колико год их има, и наше заједничке, и сконцентрисане у сваком од нас, те да их треба непрестано пројављивати у изграђивању Цркве и предокушању Царства Божијег, еда би Христос био све у свему.

Светост се простире од *христѿоалфа* до *христѿоомеѿа* – Пневматизовани Христос је наше апсолутно Обличје или подобије и ослонац у мислима, речима, делањима, настројењима; у вери, нади, љубави; у самоћи и заједници; у времену и простору; у кретању и мировању; у историји и у есхатологији; у животу и у смрти која се у Његовој смрти урушила. Христос је човекољубац, па је и Црква човекољубива. Христос Који Себе поистовећује са Црквом, ни за трен не оставља своју дечицу саму, почев од њиховог новог рођења па до њихове смрти, него их за њу још припрема уз обиље благодатне утехе.

Господ Силни и свето Име Његово чини нам величину (Лк 1 49). По Светоме Који нас је позвао ми сами бивамо свети у свему живљењу. *Јер је написано: Будитије свети, јер сам ја свети* (1Пет 1 15–16; Лк 1 75; Лев 11 44).

А догоди се у дане оне да изиђе на жору да се моли; и проведе сву ноћ у молишви Богу (Лк 6 12). Као што се Господ сву ноћ молио Богу Оцу и био са Њим, тако се и ми молимо и све чинимо да одемо из тела и настанимо се код Господа (2Кор 5 9). Али за тако што потребан је живот достојан Јеванђеља Христовог и остајање у једном духу и борба за веру јеванђелску (Фил 1 27). Само тако би нас Бог мира посветио потпуно, и васцели дух наш и душу и тело сачувао без порока за долазак Господа Христа (1Сол 5 23). А после тога овако ће рећи Високи и Узвишени, Који живи у вечности, Које је име Свети: *На висини и у светињи обитавам, и са оним који је скрушена срца и смерна духа, оживљујући дух смерних и оживљујући срца скрушених* (Исаија 57 15). А онда ће се говорити: ништа није чинио из пркоса нити за празну славу, него је друге сматрао већим од себе (Фил 2 3; 5 26), *човек који је ѿ Духу живео и ѿ Духу ходио* (Гал 5 25).

Светитељ је јединствено достигнуће црквене заједнице, и опет, специфичан свети плод црквеног односа човека са пнеуматизованим Христом по благовољењу Бога Оца. Зато је светитељ есхатолошки човек, неодвојив од Христа са Оцем и Духом и незамислив без Њих, али и неодвојив од црквене заједнице и незамислив без ње. Он је неко кога је Господ наоружао преподобијем или светошћу као огњеним мачем. Светитељ, ма колико био личан, није индивидуално ни приватно свет и одуховљен, већ је увек такав као члан црквене евхаристијске заједнице многобројних личности у Духу Светом.

Светитељи Божији руше утврђења, обарају помисли (Еф 6 13) и сваку охолост која устаје против познања Божијега, и покорављају сваку помисао на послушност; све то опетсилним оружјем Божијим (2Кор 10 4-5). Такве светитеље хвали Сами Бог (*Истио*, стих 18) и назива их братом Својим и сестром Својом и матером Својом (Мк 3 35). *Јер и Онај Који освећује и они који се освећују, сви су од једнога, зато се не стици да их назива браћом* (Јев 2 11).

Светост је начин хришћанског живота сада и овде, начин живота по икони Царства Божијег. Отуда захтев за старањем о миру са свима и старањем о светости, без које нико неће видети Господа (Јев 12 14; 3Мој 11 44). Свети живот је могућ и реалан јер нас Бог призива у светост (1Сол 4 7), то јест у освећење у Исусу Христу (1Кор 1 2). Воља Божија је светост наша, и да сваки од нас зна држати своје тело у светости и у части. Ту вољу Божију, угодну и савршену, можемо сазнати само искуством, а оно се стиче преображајем помоћу обновљења ума (1Сол 4 3-4. Рим 12 2. Еф 5 17, 3).

Светости по благодати, за разлику од светости по призивању и назвању, нема без очишћења од сваке нечистоте тела и духа; нема је без делања у страху Божијем и нема је без служења у огњеној пламености.

Етос празновања Светих у заједници огледа се у следећем: *када се један уд прославља, с њим се радују сви удови* (1Кор 12 26), на сваком месту призивајући име Господа нашега Исуса Христа (1Кор 1 2).

Врлина пак и светост и блаженство и садржај хришћанског живота нису ништа мање од укуса Царства Божијег; и опет, они су садржај личних односа у самом том Царству.

Грех и обесвећеност су отпадање од светотајинствености, неузимање рајске хране бесмрћа (благодати Духа Светога), живљење не по Богу него по себи и по стихијама света, по другима и по свету без Бога; једном речју, живљење оним чиме се поспешује труљење и афирмише смрт.

Богови умне силе нам представљају светост без Свесветога Христа, и опет, без Христа са Светим Духом; а представљају је као безлично *ѿо*

Пан, Айсолуџи, Једно, њанџиизам; или као Великоџ инквизиџора, Софију, Унџрунд, Архиџекџу, Трилатџералну комисију; или опет као Техноџронолоџа, еџо-фарисеја, новоџ пророка, месију, себеиџола и козмократиџора.

Христос заједно са Оцем и Светим Духом васпоставља црквени, светотајински живот. Тај живот истовремено је и историјски и есхатолошки, али у првом реду усмерен ка Царству Божијем, које непрестано долази к нама и пројављује се симболички и иконички, но зато нимало мање стварно.

Црква сама јесте света Тајна над тајнама, и опет, она сама је икона и символ и сигнал Царства Божијега у његовом непрестаном долажењу, пројектовању и емитовању к нама; то јест, у његовом лоцирању у светој Евхаристији.

То коначно значи да је Црква тајна почетка и свршетка света, али и тајна пројаве Царства Божијега. Налазећи се између та два прожимајућа пола, она достиже свој царски *status patriae*.

Коментар на изложење теме

The Holiness of the Church, prof. Dr Michael Weinrich

1. Потреба за теолошким дијалогом пројављује се тамо где су вера и љубав, догматика и етика једног од саговорника проблематичне.
2. Антрополошки минимализам скраћује еклесиолошку и христолошку перспективу. Међутим, Христос је *Totus Christus, Caput et Corpus*, а ми смо чланови Његовог Тела. Ми смо грешни људи Свете Цркве коју Дух Свети непрекидно конституише сталним враћањем васкрслог и прослављеног Христа у историју и у чијој светости ми партиципирамо. Протестанти реформисти су оптерећени етичким статусом човека па сву тежину пребацују и на теологију *par excellence*. А управо се христоцентричном онтологијом превазилази моралистичка и психологизована христологија, те наш живот у пнеуматизованом Христу постаје благодатни реализам.
3. Благодарјећи чињеници да Бог јесте Онај Који Јесте, и да ће увек бити Онај Који Јесте и Који ће Бити, ми смо пред Њим увек оно што можемо бити, и оно што ћемо бити, без опасности да такав наш статус може бити угрожен оним што сада јесмо. Дакле, када Бог не би био *Онај Који Јесће*, Он би кажњавао сваки наш грех, и на сваку нашу слабост морао би реаговати легалистички, не до-

пуштајући нам да постанемо оно што можемо постати и бити, и то опет захваљујући дару покајања, нама намењеном, односно по његовом промислу.

Коментар на реферат *prof. Kim Yong-Bock*,
и на недоумице *dr Dawn De Vries*

4. Критеријум и печат светости јесте учешће у сакраменталном животу Цркве; у њој у којој се заједничари у пуноћи светости Христа и Оца и Духа Светога; у којој Дух Свети освећује све чланове Цркве а Кога нико не освећује. У најизузетнијем смислу пак, Христос је Свети, а чланови Његовога Тела су свети по учешћу; нехришћани опет, по промислу, потенцијално и по призивању – захваљујући логосности целокупне твари која чезне да буде освештана и упокојена у Христу Духом Светим. Тако, благодарећи чињеници логосности и пријемчивости за благодат, ми намерно избегавамо да прецизирамо границе Цркве, иако добро знамо где је права Црква. Такође избегавамо да дефинишемо невидљиво Тело Цркве, али остајемо свесни чињенице да сами припадамо њеном видљивом Телу. Такође смо свесни проблема спасења оних који у историји никада неће постати овце тора Христовога, као што смо опет свесни постојања идеје и потребе спасења код нехришћанских народа, односно идеје о њиховим светим људима, обдареним узвишеним моралним животом. Изнова се враћамо темама: светости, ауторитета Библије, светих Отаца, методологије богословља, да бисмо свој исказ свели на полазиште да ми не технологујемо речима, макар оне биле и библијске, светоотачке или сакралне. Не, него сведочимо своју делатну веру у Духу која није израз надмудривања и спретније употребе речи, већ светотајинска пројава благодатне силе.
5. Могућност нашег поновног уједињења са неправославним хришћанима је крајње неизвесна јер они озаконују секуларне видове живота на штету хришћанских, чиме остају ван домаћаја православног етоса. Међутим, њима се може помоћи теолошким разговорима са њиховим представницима и делегатима. За један такав крајње одговоран посао неопходно је познавати предањску теологију, теологију пре драстичне поделе хришћанске Икумене на источну и западну или православну и неправославну.
6. Врхунац саблазни представника Светске алијансе реформских цркава (*prof. Dr Michael Weinrich* и *пастор Dr Dawn De Vries*) на Осмом

митингу Мешовите комисије у Румунији догодио се у расправи о томе да ли пали човек својим животом може да подражава анђеле. Људе, какви год они били и колико год се они међусобно не слагали, Господ најпре сложи, а затим их себи уподоби. Па када их Он себи самом уподобљује, како се они не би могли уподобљавати самим анђелима?!

7. Само у дијалогу са свима осталима наш ум се може потпуно ослободити (професор Власиос Фидас).
8. Ми можемо наћи истиниту веру, и опет, неко је може наћи само тада када она достигне своју литургијску зрелост.
9. Познање истине побожности (Тит 1 2) истоветно је са црквеним предањем. Склоност свих људи ка побожности и њихова потреба за њом, међутим не и за познањем истине, истоветна је са разним другим и другачијим предањима, но не и са оним које је произашло из откривења о Богочовеку Христу–Христу Који је себе поистоветио са Црквом која Га исповеда као *целошћнога Христа* – Главу и Тело (Totus Christus – Caput et Corpus), али и као сушто своје *срце и њрвину*.
10. Оно што нам Црква поверава то нам Христос поверава, и оно што нам је Он као Спаситељ заповедио, то нам је Црква заповедила: да речју и делом треба сведочити да се јавила благодат Божија спаносна свим људима (Тит 1 3; 2 11).
11. Апофатички метод не подразумева увек и у свему одричну конотацију. Икономијско богословље је увек катафатички интонирано јер одражава реалност Домостроја спасења.
12. Слепо понављање речи светих Отаца такође може бити један вид протестантског *sola scriptura*.
13. Јерархија Римокатоличке Цркве допушта себи да канонизује за блаженог и светог сваког оног кога она хоће, Православна Црква међутим само оне које њен верни народ препозна као свете Божије људе и угоднике; и опет, само тада када их благодат Божија пројави као такве.
14. Протестанти, односно реформисти нису дорасли разговорима о вери са православнима. Њима треба предочавати доказе о плодовима православне вере. Јер сви они заједно, за разлику од православних, нису на крају крајева спремни да узму крст и да страдају за Христом; односно да се на својој земљи и у своме свету осећају странцима и путницима.
15. Зашто је укус хришћанства Светске лиге реформских цркава легалистички и опор?!. Зато што су га оснивали фактори и лаици без

благодати свештенства. Предикаонице Лиге висе над главама протестантског света као циновске птице које не шире топлину; у сваком случају оне немају ону топлину Духа Светога као *благодатне колосалне ишнице* која је загревала воде сасмом том животворном енергијом док се надносила над њима (*Књига Писања 1 2. Шестоднев* светог Василија Великог).

16. Религија књиге код протестаната и њихових огранака потребује људски ум као арбитра и медијатора у великој перипетији протестовања против латинске аутократије и самовоље у питањима вере и власти. Бљеснувши оштрином, протестантски ум је ипак период Лутеровог, Цвинглијевог и Калвиновог вероисповедања (Реформације), а не апостолски и светоотачки период означио и почетком и наставком своје хришћанске вере. Међутим, у његовом протестовању нема предаха: безбројне секте су оно што он непрестано убира као данак; граница између старих протестаната и нових мисионарских цркава Азије сада је тешко уочљива; протестантски свет отреса са себе хришћанство као изношену, подерану и запрљану одећу, и хрли ка новим, модернистичким и постмодернистичким видовима хришћанства. Сајентологија у спрези са геополитичким глобализмом отворила је Пандорину кутију. Протестантизам несумњиво пролази кроз смртну и паклену агонију. Истовремено, православнима се тешу нови крстови на којима ће поново бити разапињани, а подлажу им се и нове ломаче на којима ће поново бити спаљивани, и то од самих фактора протестантске и политичке икумене.
17. Реформски амерички огранак који се такође појавио као реакција на лутеранство и римокатолицизам потврдио је мисао оца Георгија Флоровског да православни знају где је права Црква, али да не знају где су њене границе. У ствари, њене границе су пре свега људско срце са његовом потребом за покајањем и христољубљем. У вези са реформским америчким огранком у Брашову пак, огранком целокупног западног хришћанства (иначе разбијеног на пет великих целина—римокатоличку, протестантску, лутеранску, презвитеријанску и реформску), приметно је да он излази из оквира Цркве и наличи конфесионалном *underground*-у или екстремној десници која скрива крст а истиче звезду.

Реакција на теолошки текст *Evaluation of the dialogue Meshovitcha komisije Pravoslavних и Реформиста* – који је отац Георгије Драгаш саставио на основу њених извештаја о раду током досадашњих осам званичних сусрета (1988–2003)

18. Говорити о новој, другој икономији Духа Светога, са Педесетницом као почетком, погрешно је и нетачно! И опет, говорити о посебној икономији Духа Светога после перипетије коју је изазвао Владимир Лоски својом теоријом о *Дружој икономији Духа Светиога* (на коју су реаговали православни богослови и успешно је кориговали), неумесно је и ризично. Овај проблем дакле успешно су решили теолози: митрополит Јован Зизјулас, епископ Атанасије Јевтић, Ставрос Јагазоглу, отац Николаос Лудовикос и други, па неузимање те релевантне чињенице у обзир, него практиковање даљег прежвакавања ове теме – не само да делује гротескно – него и несувисло. Цео процес настанка неправославне и небогословске теорије о *Дружој икономији Духа Светиога*, који се иначе одиграо у Дијаспори, подробно је анализиран и превреднован у докторској дисертацији подносиоца ових извештаја, дисертацији под насловом *Пневматологија светиоџ Василија Великоџ*. Наиме, зашто бисмо ми уопште говорили о другој, или о посебној икономији Духа Светога када знамо да Дух Господњи непрестано почива на Исусу Христу и да је нераздвојно са Њим, а да се при том лично не оваплоћује, о чему Сами Господ говори устима свога светога пророка Исаије (Лк 4 18).
19. Реформисти су искључили из своје хришћанске легитимације назив Црква; вера им је блутава, и само их поновна евангелизација може довести у ред и поредак. Докле су Реформисти стигли? Дотле да су се многи одали замршеним политичким и полицијским перипетијама. Треба им рећи: склоните се у страну. Само Господ, ако хоће, може учинити да се ујединимо (реакција професора Христоса Вулгариса).
20. Међу позваном браћом Румунима нема ни много мудрих по телу, ни много моћних, ни много племенита рода, али је Господ преко њих посрамио мудре и јаке и обесне нашега века (1 Кор 1 26–27).
21. Православно богословље је кадро да и ампутацијом очисти и излечи духовно оболелог човека, и то без опасности да он пострада, него још да га потпуно обнови.

Коментари са дуплог Међународног симпозиона са темама:
Пустинињски Оци Газе, Варсануфије, Јован и Доротијеј

и

*Помесни сабор Руске Православне Цркве 1917–1918 године
(Бозе, Италија, 14/23 септембра, 2003. године)*

*Greeting of Monk David Perovic,
lecturer of the Theological Faculty of the Serbian Orthodox Church Belgrade*

Your Eminences and Excellences, beloved superior of the Monastic Community of Boze Very Reverend Enzo, dear Fathers and Mothers, brothers and sisters, Friends!

It is with fraternal love in our common Seivior and Lord Jesus Christ to convey to all of you the most cordial greetings and blessings of the Serbian Orthodox Church.

As every year our Church has received the kind invitation from the Boze Community to send its delegates for the anual International meeting.

With joy and fraternal love, His Holines Patriarch Paul and the members of the Holy Synod of Bishops have given me the blessing to transmit the warm prayers and cordial wishes for the good successes and fruitful meeting of this years symposium about the Desert Fathers of Gaza Barsanuphius, John and Dorotheus, and about Russian Orthodox Council of 1917–1918 year.

Thank you very much!

Vos Eminences, vos Excellences, très révérend Enzo – bienaimé Supérieur de la communauté monastique de Bose, chers Pères et Mères, frères et soeurs, chers amis!

C`est avec amour fraternel, an notre commun Sauveur et Seigneur Jésus-Christ, que je vous transmets à tous, les très chaleureuses salutations et les bénédictions de l`Eglise Orthodoxe Serbe.

Comme tous les ans, notre Eglise a reçu, de la communauté de Bose, l`invitation d`envoyer des délégués à sa conférence annuelle internationale.

Avec joie et amour fraternel, Sa Sainteté le Patriarche Paul, ainsi que les membres du Saint Synode des Evêques, m`ont donné leur bénédiction de vous transmettre leurs voeux chaleureux et leurs ardentes prières pour le bon succès et la fécondité spirituelle et éclesiale du congrès réuni cette année autour du Concile de l`Eglise Orthodoxe Russe de 1917–1918.

Je vous remercie!

Мешовити римокатолички манастир у Бозеу

1. Унутрашњост храма римокатоличке Цркве одсликава римску царску палату. Монаси и монахиње стоје у њој као римска легија у свом поретку, али и као дворјани одевени у свечане беле тунике што учествују у дворским свечаностима, певајући и произносећи химне и текстове. Појава и профил папе као *pontifexa maximusa* из описане структуре неизбежно израста у појаву корифеја целокупне грађевине. То је тренутак када се римско Царство преображава у Цркву, али и када се римска Црква прожима духом самога римскога Царства, па се с њим и поистовећује. Римски папа тако постаје надепископ и стиче двојни идентитет: римског цара над свим царевима у васељени, и римског епископа над свим епископима у васељени. Код римокатолика је ова појава уочљивија захваљујући целокупном црквеном церемонијалу, поједностављеном до огољености и натурализма.
2. Монашка заједница у Бозеу настоји да буде устројена по угледу на египатску монашку заједницу 4. века, али је истовремено отворена и за монашка устројства епохе 20. и 21. века. Игуман општежића није свештеник, па се не разликује од остале братије, а монаси, осим својих белих туника, облаче и лаичку одећу свога времена, чиме не желе да се разликују једни од других, али ни од људи у свету. На тај начин они решавају проблем синтезе и симфоније служби – свештеничке са послушничком, односно свештеничке са лаичком. Тако се проблем потенцијалне тензије између клерикализма и лаицизма, односно презвитеријанизма и конгрегације видно ублажава.
3. Мачем власти се не сме сећи грана или столица на којој се седи. Ко се ухвати у коло кнежева овога света, који иначе не *сѣижу да уѣознају славу Божију*, мора да игра наручено коло. То коло, како видимо, једанпут је коло пајациа, други пут схизофреника, а трећи пут мафије, човекоубица и људоджера.
4. Манастир Бозе показује да је Римокатоличкој Цркви помоћ Православне Цркве потребнија више него икада, и да јој, по речима једног од присутних опата (*p. Nicolas Egender, Chevetogne*), присуство православних монаха никада није било потребније.
5. Проблем апсолутизације примата јурисдикција није другачији од проблема апсолутизације папског примата. Православни експлоатишу тему јурисдикције као да друге теолешке теме не постоје, а

- римски епископ тему примата свете Столице истиче над свим осталим темама као да другог посла нема (епископ Георгије Кодр).
6. Бесмислено је некога осуђивати као личност, макар се радило о личности јеретика, или чак самога Сатане, ако се и када се ми сами налазимо у страстима. Страсти су непостојање, а греси небиће (на основу коментара епископа бачког Иринеја).
 7. Хришћани Руске Православне Цркве, нарочито њена јерархија, такође подсећају на војску ромејскога Царства, и то на војску Трећег Рима. Дух санктпетербуршке епохе Петра Великог и Екатерине Велике опет, дух једне реформације руске рецензије, одгонета се само помоћу речи апостола Павла: *Вама није тешко у нама, него вам је тешко у срцима вашим [...] Не ујрежјите се у исти јарам с неверницима; јер шта има праведности са безакоњем; или какву заједницу има светлости с тамом? И какво је слањање храма Божијег са идолима?* (2Кор 6 12, 14, 16). *Штога, ако је ко у Христу, нова је ствар; старо прође, гле, све ново постиаде* (2Кор 5 17). Ново је од пре двадесет векова, само не и од времена Великих, Императора Петра и Императорице Екатерине. *Испунило се време и приближило се Царство Божије* (Мк 1 15), а они као да нису хтели сами у њега да уђу, нити су другима дозвољавали да улазе у њега. Наиме, они су се користили целокупним правом хришћана, а нису ништа поднели налик хришћанима који брину да не учине какву сметњу Јеванђељу Христовом (1Кор 9 12). Напротив, увођењем духа Реформације они су све учинили да би засметали Јеванђељу Христовом! Као да су били Аугуст и Аугуста који заповедају римским легијама, а не оно што је требало бити: предводници Божијег благоверног народа и његови помагачи у покајању!
 8. Теме свештених носилаца симфоније *епископа спољашњих и унутрашњих ствари* и *Трећег Рима* одвећ су експресивне. Са њима се свом жестином суочио помесни Сабор Руске Православне Цркве од 1917–1918. Тежње, резултати и плодови овог помесног Сабора још увек наилазе на одјек и рецепцију у Православној Цркви. Међутим, потребе за плодовима једног другог изворног црквеног сабора подједнако су присутне и у Матици и у Дијаспори.
 9. За нас је од велике важности веза са српском мученичком Црквом, коју ми дубоко осећамо и поштујемо (Енцо Бјанки).
 10. Римокатолички свет је отворен за нас и тражи нашу помоћ (речи православног учесника Симпосиона).

11. Целокупан проблем *имјаславствѣ* или *ономатолоѣије* срзао се на вид руског тероризма усмереног против домаћег, руског монаштва на Атону. Представници Руске Цркве у сарадњи са државном силом у периоду активног решавања овога проблема практично су допринели нестанку светогорског руског монаштво, а да перо домаћих теолога ни до данас није разрешило овај проблем. Када су пак сами руски монаси Светоандрејевског Скита почели да продубљују теологију Имена Господа Исуса Христа, они су то учинили изван оквира иконолошког и личносног. Пошто проблем никада није довољно јасно и директно доведен у везу са Личношћу Христа, нити само богопознање у везу са његовом Ипостаси као евхаристијски релационом, он и од стране свих руских богослова до даљњег остаје без задовољавајућег одговора, упркос иконоцентричним и просопоцентричним темама једног Сергеја Булгакова или Владимира Лоског. Што се Владимира Лоског тиче, он је бацио сенку на своје, иначе изузетно богословско дело, *теоријама о Другој икономији Духа Светиога* и о *Тројичности* која надилази конкретне Личности (Зизјулас). У ствари, нашу пажњу привлачи његово апстраховање тајне оваплоћења Логоса, и самим тим вид његове христофобије. Харизматичност пак остаје као основна богословска порука Владимира Лоског, али и одлика самог његовог импозантног богословског дела. Тога су свесни и савремени, водећи православни теолози, па су склони да кажу: *Да није било Владимира Лоског, ми сада не бисмо били овде где смо* (Ставрос Јагазоглу).
12. Трансмитавање значајних православних теолога 20. века из неопатристичке сфере у светоотачку и обратно – показатељ је да је епоха харизматско–институционалног богословља константна епоха саме Цркве.